

Η κακή κατάσταση του στόματος

εξαιτίας της ογκολογικής θεραπείας

Για πολλούς η χημειοθεραπεία και η ραδιοθεραπεία σημαίνουν στοματική μυκητίαση. Για το λόγο αυτό, πριν ξεκινήσετε την ογκολογική θεραπεία, δείτε τι πρέπει να γνωρίζετε:

Στοματική μυκητίαση

Τι είναι;

Η στοματική μυκητίαση είναι μια παρενέργεια της ογκολογικής θεραπείας και χαρακτηρίζεται από ερύθημα, οίδημα και δημιουργία έλκους στο στόμα και τη γλώσσα.

- Το χαρακτηριστικό της στοματικής μυκητίασης είναι ο πόνος. Ο πόνος αυτός μπορεί να είναι τόσο δυνατός ώστε να καταστεί δύσκολη η κατανάλωση τροφής, η πόση, ακόμα και η ομιλία.
- Η στοματική μυκητίαση έχει 4 στάδια. Τα στάδια 1 και 2 είναι ελαφριά και διακρίνονται από πόνο στην αρχή της δημιουργίας του έλκους. Κατά τα στάδια 3 και 4, η στοματική μυκητίαση είναι πιο βαριάς μορφής. Στο 3ο στάδιο, οι ασθενείς δεν αντέχουν τις στερεές τροφές και επιλέγουν μια διατροφή αποκλειστικά βασισμένη σε υγρά. Στο 4ο στάδιο, οι ασθενείς δεν μπορούν πια να φάνε και μπορεί να χρειαστούν μια επιπλέον βοήθεια για να καταφέρουν να καταναλώσουν θρεπτικά συστατικά σε επαρκή ποσότητα.¹
- Πολλοί εκδηλώνουν στοματική μυκητίαση ελαφριάς μορφής, ως επακόλουθο της ογκολογικής θεραπείας, αλλά το 3ο και το 4ο στάδιο είναι λιγότερο κοινά.
- Μερικοί ιατροί και νοσοκόμοι ονομάζουν την στοματική μυκητίαση στοματίτιδα.

Ποια είναι η αιτία που την προκαλεί;

Η χημειοθεραπεία και η ραδιοθεραπεία

- Τόσο η χημειοθεραπεία όσο η ραδιοθεραπεία λειτουργούν με στόχο την παρεμπόδιση της ανάπτυξης νέων καρκινογόνων κυττάρων, σκοτώνοντας γρήγορα τα διαιρεμένα καρκινογόνα κύτταρα που ήδη υπάρχουν.
- Τα υγιή κύτταρα του βλεννογόνου του στόματος διαιρούνται ταχύτατα και αντικαθιστούν τα επιφανειακά κύτταρα του στόματος με νέα κύτταρα. Παρόλα αυτά, η ογκολογική θεραπεία σκοτώνει, επίσης, και τα διαιρεμένα κύτταρα του βλεννογόνου του στόματος, κάτι που σημαίνει ότι τα επιφανειακά κύτταρα δεν μπορούν να αντικατασταθούν, προκαλώντας τη δημιουργία έλκους.
- Ο συνδυασμός της χημειοθεραπείας και της ραδιοθεραπείας αυξάνει τον κίνδυνο της εμφάνιση στοματικής μυκητίασης βαριάς μορφής.² Τα συμπτώματα της στοματικής μυκητίασης επιδεινώνονται, επίσης, σε περίπτωση που η ραδιοθεραπεία διαρκέσει περισσότερο χρονικό διάστημα.³
- Οι σιελογόνοι αδένες (που παράγουν το σάλιο) βλάπτονται και αυτοί και το στόμα ξεραίνεται και γίνεται πιο επιρρεπές στη δημιουργία πληγών από τις σκληρές τροφές

Στοματική μυκητίαση

Ποια είναι η αιτία που την προκαλεί; (συν.)

- Υπάρχουν ορισμένα είδη χημειοθεραπείας τα οποία είναι γνωστό ότι προκαλούν στοματική μυκητίαση. Κάτωθι αναφέρονται μερικά φάρμακα που χρησιμοποιούνται στη χημειοθεραπεία:⁴
 - 5-φθοριοπυριμιδίνη
 - μεθοτρεξάτη
 - δοξορουβικίνη
 - ετοποσίδη
 - μελφαλάνη
 - κυτοσίνη αραβινοσίδη
 - κυκλοφωσφαμίδη
- Οποιαδήποτε θεραπεία που αποτελείται από ραδιοθεραπεία που γίνεται στο στόμα ή γύρω από αυτό είναι πολύ πιθανόν να προκαλέσει στοματική μυκητίαση.

Ποιο μπορεί να πάσχουν από στοματική μυκητίαση;

Η πλειοψηφία των ασθενών που υποβάλλονται σε χημειοθεραπεία ή ραδιοθεραπεία διατρέχουν τον κίνδυνο να προσβληθούν από στοματική μυκητίαση. Παρόλα αυτά, σχεδόν όλοι οι ασθενείς που υποβάλλονται σε ραδιοθεραπεία στην περιοχή της κεφαλής και του λαιμού, ή που έχουν υποβληθεί σε μεταμόσχευση αρχέγονων αιμοποιητικών κυττάρων (HSCT) (άλλοτε ονομαζόμενη μεταμόσχευση νωτιαίου μυελού [ΤΜΟ]) προσβάλλονται από στοματική μυκητίαση.

- Η πιθανότητα ανάπτυξης της στοματικής μυκητίασης διαφέρει ανάλογα με την κατάσταση, τον τρόπο ζωής και το ιατρικό ιστορικό του ασθενούς.

Κινδυνεύουν κυρίως:

- οι νέοι και οι ηλικιωμένοι
- όποιος είχε προηγουμένα προβλήματα στοματικής υγείας ή ακόμα και στοματική μυκητίαση
- όποιος δεν φροντίζει για τη στοματική του υγιεινή κατά τη θεραπεία
- οι καπνιστές
- οι ασθενείς που καταναλώνουν αλκοολούχα ποτά
- οι διαβητικοί
- όσοι υποβάλλονται σε συγκεκριμένες χημειοθεραπείες (βλ. ανωτέρω)

Πόσο καιρό διαρκεί η στοματική μυκητίαση;

Με χημειοθεραπεία:

- Συνήθως, οι ασθενείς αισθάνονται τα πρώτα συμπτώματα εντός 5 έως 8 ημερών από την έναρξη της χημειοθεραπείας. Τα συμπτώματα αυτά μπορεί να διαρκέσουν από 7 έως 14 ημέρες μέχρι την αποκατάστασή τους.
- Ο κίνδυνος ανάπτυξης στοματικής μυκητίασης αυξάνεται σε κάθε κύκλο της χημειοθεραπείας. Πολλές φορές, η κατάσταση χειροτερεύει.³
- Σε ορισμένους ασθενείς η στοματική μυκητίαση μπορεί να διαρκέσει περισσότερο

Με ραδιοθεραπεία:

- Με τη ραδιοθεραπεία, η στοματική μυκητίαση εμφανίζεται αργότερα (στις δύο εβδομάδες) και η καταπολέμηση ξεκινά μόνο στο τέλος της θεραπείας. Συνεπώς, τα συμπτώματα μπορεί να διαρκέσουν μέχρι και 8 εβδομάδες.

Στοματική μυκητίαση

Ποιές είναι οι συνέπειές της;

Πόνος

- Ο πόνος μπορεί να δυσκολέψει την κατανάλωση τροφίμων και ποτών, σε μια χρονική στιγμή που οι ασθενείς, που πάσχουν από καρκίνο, χρειάζονται φυσική δύναμη για να αντέξουν τις επιθετικές ογκολογικές θεραπείες.

Μόλυνση

- Οι πληγές και τα στοματικά έλκη διατρέχουν σοβαρό κίνδυνο μόλυνσης. Αν, πράγματι, μολυνθούν, η μόλυνση μπορεί να φτάσει στο αίμα, οδηγώντας στην επονομαζόμενη μόλυνση του αίματος ή συφαιμία.
- Οι ασθενείς που υποβάλλονται σε μεταμόσχευση αρχέγονων αιμοποιητικών κυττάρων (HSCT) διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο συφαιμίας, γιατί η θεραπεία σημαίνει ότι ο οργανισμός τους είναι λιγότερο ικανός να αντιμετωπίσει τις μολύνσεις.

Απώλεια γεύσης

- Αν η γλώσσα είναι εκτεθειμένη κατά την ραδιοθεραπεία, οι γευστικοί κάλυκες της επιφάνειας της γλώσσας μπορεί να βλαφτούν. Ορισμένοι ασθενείς χάνουν τελείως την αίσθηση της γεύσης.
- Γενικά, οι γευστικοί κάλυκες αρχίζουν να λειτουργούν και πάλι κανονικά σε 4 μήνες από το τέλος της θεραπείας, αν και αυτή η μακροχρόνια επίπτωση διαφέρει από άτομο σε άτομο. Σε μερικές περιπτώσεις, μπορεί να μη επανέλθουν ποτέ.

Αποτελέσματα της θεραπείας

- Πολλοί ασθενείς προσβάλλονται από στοματική μυκητίαση τόσο βαριάς μορφής ώστε να επηρεάζεται η δόση της χημειοθεραπείας που ο οργανισμός τους μπορεί να αντέξει, γεγονός που έχει ως αποτέλεσμα να επηρεάζεται αρνητικά η επιτυχία της ογκολογικής θεραπείας.

Άλλα

- Οι ασθενείς με στοματική μυκητίαση μπορεί κάποιες στιγμές να αισθάνονται ντροπή για την κατάστασή τους, κάτι που τους οδηγεί στο να περνούν κάθε φορά όλο και λιγότερο χρόνο με την οικογένειά τους, τα παιδιά και τους φίλους. Η κατάσταση αυτή, μαζί με την ανικανότητα ομιλίας και κατανάλωσης τροφής, μπορεί να οδηγήσει σε κοινωνική απομόνωση και ψυχολογικό στρες.
- Στις περιπτώσεις καρκίνου της κεφαλής και του λαιμού, πολλές φορές δημιουργείται στο εσωτερικό του στόματος και του λαιμού μια πηκτή και γλοιώδη βλέννα. Μερικές φορές είναι απαραίτητη η χρήση αντλίας απορροφήσεως για την απομάκρυνση του σάλιου που είναι πιο πηκτό.
- Μπορεί, επίσης, να θεωρηθεί απαραίτητη η χρήση ενός οισοφαγικού καθετήρα έτσι ώστε να σιγουρευτούμε ότι ο ασθενής λαμβάνει την απαραίτητη τροφή για να αντέξει τη θεραπεία. Ο σωλήνας μπορεί να εισαχθεί από τη μύτη, αν η παροχή τροφής είναι απαραίτητη για μικρή χρονική περίοδο, μπορεί όμως να εισαχθεί κατευθείαν στο στομάχι, σε περίπτωση που είναι απαραίτητη η παροχή τροφής για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα.

Για περισσότερες πληροφορίες για την στοματική μυκητίαση και τον έλεγχό της, επικοινωνήστε με τον ιατρό ή το νοσοκόμο σας και διαβάστε τα υπόλοιπα στοιχεία που έχετε στη διάθεσή σας στην ιστοσελίδα: www.mouthsmadegood.com

Βιβλιογραφία:

1. World Health Organisation. Handbook for reporting results of cancer treatment. Geneva, Switzerland: World Health Organisation, 1979. 2. Treister N, Sook-Bin W. Chemotherapy-Induced Oral Mucositis, 2008. Available at <http://emedicine.medscape.com/article/1079570-overview>. Last accessed January 2010. 3. Sonis ST. *J Support Oncol* 2004;2:3–8. 4. Pico J-L et al. *The Oncologist* 1998;3(6):446–451.